

Przyczyny bezrobocia na świecie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Przyczyny bezrobocia na świecie

Źródło: dostępny w internecie: pixabay.com, domena publiczna.

Bezrobocie to złożony i poważny problem zarówno ekonomiczny i gospodarczy, jak i społeczny oraz psychologiczny. Jaka jest istota bezrobocia? Jakie są rodzaje bezrobocia? Jakie czynniki wpływają na rozwój bezrobocia? Jak wygląda bezrobocie w Europie? Po zapoznaniu się z tym e-materiałem odpowiesz na te i inne pytania.

Twoje cele

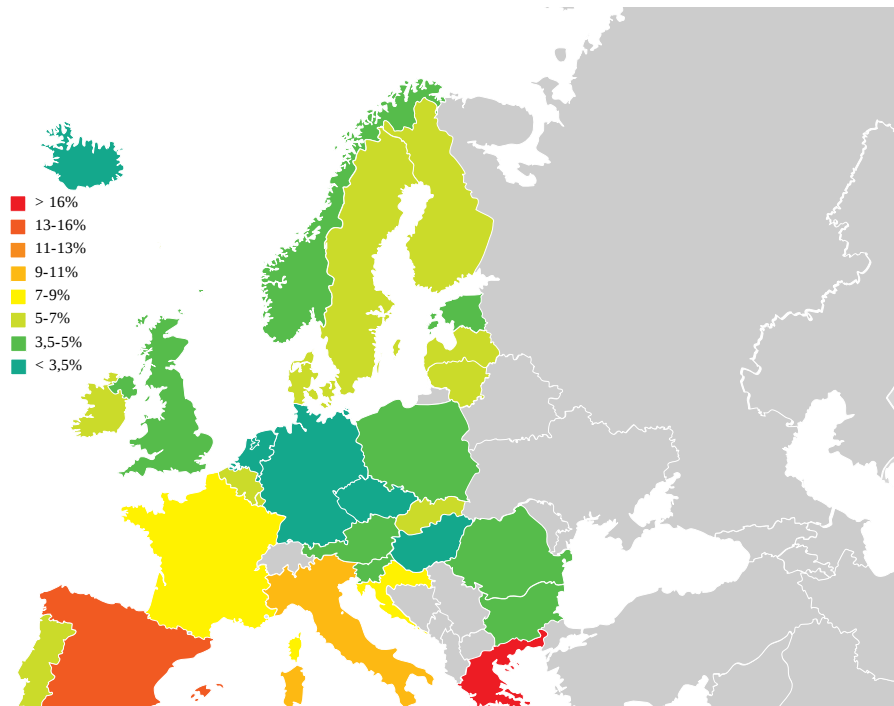
- Wymienisz najważniejsze przyczyny bezrobocia w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego.
- Przeanalizujesz rodzaje bezrobocia.
- Omówisz, jak wygląda bezrobocie w Europie.

Przeczytaj

Bezrobocie to niezwykle poważny problem współczesnego świata. Najczęściej zjawisko to polega na tym, że część społeczeństwa, która jest zdolna i chętna do podjęcia zatrudnienia, nie znajduje pracy mimo starań w tym kierunku. Podstawowym miernikiem wielkości bezrobocia jest stopa bezrobocia, czyli stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo wyrażony w procentach.

Bezrobocie można podzielić na:

- dobrowolne - sytuacja, w której bezrobotny świadomie nie przyjmuje oferowanej pracy i nie akceptuje warunków zatrudnienia,
- przymusowe - bezrobocie wynikające z niemożności znalezienia pracy pomimo jej poszukiwania,
- frykcyjne - występuje w każdej gospodarce, polega na przechodzeniu pracowników z jednego miejsca pracy do drugiego,
- strukturalne - związane jest z potrzebą zmian kwalifikacji pracowników w wyniku przemian gospodarczych, restrukturyzacji gospodarki, zamykania pewnych działalności i otwierania nowych, często związanych z wprowadzaniem innowacji technologicznych; w Polsce bezrobocie strukturalne najbardziej odczuwalne jest w regionach, w których rozwijało się górnictwo, hutnictwo czy przemysł stoczniowy,
- koniunkturalne - występuje okresowo w wyniku zmian koniunktury gospodarczej; w okresie recesji zatrudnienie maleje, a w okresie wzrostu gospodarczego - rośnie,
- utajone - bezrobocie, które jest nierejestrowane, przez co trudne do określenia; bezrobotni są zatrudnieni w niepełnym wymiarze godzin mimo gotowości do podjęcia pracy na pełny etat albo pracują na stanowiskach niewymagających posiadanych przez nich kwalifikacji; często zniechęceni przestają szukać pracy po wielu bezskutecznych próbach zatrudnienia się; może ono też wynikać z dużej liczby zatrudnionych w stosunku do potrzeb gospodarki.

Bezrobocie w Unii Europejskiej, Szwajcarii, Islandii i Norwegii w marcu 2017 r. (według danych Eurostatu)

Źródło: Heycci, CC BY-SA 2.5, <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.5>, dostępny w internecie: commons.wikimedia.org.

Najwyższą stopę bezrobocia notuje się w krajach najsłabiej rozwiniętych. W Europie w większości krajów jej wartość jest niższa od 10%, a np. w Niemczech, Holandii, Czechach, Luksemburgu i Węgrzech jest niższa niż 3,5%. W Polsce wysokość stopy bezrobocia oscyluje w ostatnich latach na poziomie 3,5-5%. Podobnie niskie wartości stopy bezrobocia notuje się także w USA i Japonii.

Przyczyny bezrobocia:

- zmiany w strukturze zatrudnienia (wzrost znaczenia usług),
- restrukturyzacja gospodarki,
- transformacja gospodarcza w krajach postkomunistycznych,
- prywatyzacja przedsiębiorstw,
- wzrost wydajności pracy poprzez automatyzację produkcji,
- wydłużanie czasu pracy,
- okresowe wahania koniunktury gospodarczej,
- sezonowość niektórych zawodów,
- konkurencja na światowych rynkach,
- duży przyrost naturalny w krajach rozwijających się,

- polityka państwa: podnoszenie wieku emerytalnego, skomplikowane przepisy dotyczące zakładania działalności gospodarczej,
- wysokie podatki, rozbudowany system pomocy socjalnej,
- niedostosowanie szkolnictwa do potrzeb rynku.

Przyczyny bezrobocia w krajach słabo rozwiniętych:

- brak kapitału umożliwiającego tworzenie nowych inwestycji,
- duży przyrost naturalny,
- nieudolne urzędy,
- niski poziom kwalifikacji zawodowych,
- niedożywienie i choroby uniemożliwiające lub utrudniające podjęcie zatrudnienia.

Słownik

bezrobocie

ekon. zjawisko braku pracy zarobkowej dla osób zdolnych do pracy i gotowych do jej podjęcia na typowych warunkach płacowych występujących w gospodarce

Źródło: *Encyklopedia PWN*

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z audiobookiem, a następnie wypisz główne przyczyny bezrobocia na świecie. Zaproponuj sposoby zapobiegania im.

Przyczyny bezrobocia na świecie

Bezrobocie to zjawisko bardzo złożone, opierające się na ekonomii i gospodarce danego kraju. Osoba bezrobotna w Polsce, w myśl Ustawy *O promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* z 20 kwietnia 2004 roku, to osoba:

„...niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy”.

Zgodnie z ustawą bezrobotny to osoba, która ukończyła osiemnasty rok życia, ale nie ukończyła 60 lat (w przypadku kobiet) i 65 lat (w przypadku mężczyzn). Bezrobocie pod względem przyczyny jego zaistnienia można podzielić na strukturalne, koniunkturalne, frykcyjne, sezonowe oraz z wyboru. Bezrobocie strukturalne to bezrobocie wynikające ze zmian w strukturze gospodarczej danego kraju. Wiąże się to głównie z wprowadzaniem nowych technologii w produkcji. Bezrobocie koniunkturalne wiąże się z gwałtownym zmniejszeniem zapotrzebowania na pracowników, które może mieć rozmaite pochodzenie. Frykcyjne bezrobocie wiąże się natomiast z brakiem kwalifikacji kadry pracowniczej na stanowiska, na które jest obecnie zapotrzebowanie. Bezrobocie z wyboru, jak sama nazwa wskazuje, pojawia się w momencie, gdy świadczenia socjalne są na tyle wysokie, by wystarczyły na utrzymanie. Rekompensują one brak dochodu. Bezrobocie sezonowe związane jest ze specyfiką danego zawodu, którego wykonywanie jest możliwe tylko w określonym momencie roku kalendarzowego. Przyczyn zjawiska bezrobocia jest wiele, główne z nich to:

- bardzo szybki rozwój nowych technologii, które zastępują pracę rąk ludzkich,
- nagłe zmniejszenie zapotrzebowania na dany produkt lub usługę,
- niedostateczny poziom wykształcenia części społeczeństwa,
- wysokie koszty pracy,
- niedostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy,
- zwiększające się zasiłki socjalne,
- rosnące podatki ograniczające możliwości pracodawców,
- zaostrzenie przepisów prawa pracy.

To tylko niektóre przyczyny, w rzeczywistości istnieje ich dużo więcej. Zjawisko bezrobocia niesie ze sobą szereg skutków o wymiarze społecznym i ekonomicznym. Gdy stopa bezrobocia danego kraju utrzymuje się na wysokim poziomie, następstwem tego stanu jest spadek poziomu produkcji danej gospodarki, rozwój szarej strefy, zmniejszenie wpływów do budżetu państwa, a nawet większe wydatki państwa na pomoc socjalną i walkę z bezrobociem. Człowiek, który przez dłuższy czas przebywa na bezrobociu, odczuwa skutki tego zjawiska. Do następstw braku zatrudnienia należy między innymi poczucie utraty statusu społecznego, wykluczenie ze społeczeństwa, pogarszające się relacje z rodziną, co może prowadzić do przymusowej emigracji w celach zarobkowych. Rozwiązanie problemu bezrobocia spoczywa na barkach każdej rozwijającej się gospodarki krajowej. Wykorzystanie potencjału zarobkowego społeczeństwa leży w interesie państwa. Spadająca stopa bezrobocia skutkuje poprawą jakości życia obywateli. Wielkość bezrobocia wiąże się głównie z sytuacją gospodarczą na świecie lub w obrębie danego państwa. W dziejach zanotowano kilka kryzysów, których następstwem był nagły wzrost liczby osób pozostających bez zatrudnienia. Wielki Kryzys lat trzydziestych ubiegłego wieku odcisnął piętno na wszystkich dziedzinach gospodarki, będąc tym samym zdecydowanie największym w historii kapitalizmu. Skutki tego kryzysu odczuwalne były przez długie dekady.

Następne załamanie światowych rynków odnotowano w latach 2007-2009. Świat po załamaniu rynków finansowo-gospodarczych podjął szereg działań mających zapobiec zaistniałej sytuacji. W ostatnich latach w wielu krajach odnotowywano najniższe bezrobocie od dekad. Jednak rozwój pandemii COVID-19 diametralnie zmienił sytuację. Bez podjęcia odpowiednich kroków ratujących miejsca pracy, w najbliższym czasie możemy spodziewać się nagłych i dużych wzrostów bezrobocia.

Źródło: oprac. na podstawie E. Kośmicki, S. Malinowska, *Bezrobocie we współczesnym świecie. Czy istnieją możliwości pełnego zatrudnienia?*, „Optimum. Studia Ekonomiczne” 2015, nr 4 (76), s. 3-24; Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz. U. 2004, nr 99, poz. 1001.

Mapa myśli

Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą myśli. Czy jesteś w stanie podać swoje przykłady czynników kształtujących rynek pracy na niekorzyść potencjalnych pracowników?

Ćwiczenie 1

Wskaż przyczyny bezrobocia w Polsce.

- Wysokie koszty pracy.
- Wejście na rynek pracy ludzi z niżu demograficznego.
- Starzejące się społeczeństwo.
- Emigracja ludności do Europy Zachodniej.

Ćwiczenie 2

Zaznacz rodzaj bezrobocia, które występuje okresowo.

- Koniunkturalne.
- Frykcyjne.
- Utajone.
- Strukturalne.

Ćwiczenie 3

Spośród podanych przykładów wybierz te, które przyczyniają się do bezrobocia i te które są jego konsekwencją.

ograniczanie produkcji, spadek dochodów rodzin, znaczne koszty materialne związane z utrzymaniem bezrobotnych oraz służb zajmujących się ich problemami, rozszerzenie się społecznych kręgów ubóstwa, zmiany w technologii, zjawiska patologii społecznej, degradacja psychiczna i moralna, zmniejszenie popytu na konkretne usługi, niedostosowanie do potrzeb rynku wykształcenia pracowników

Przyczyny bezrobocia	
Konsekwencje	

Ćwiczenie 4

Uzasadnij, podając po jednym argumentem, że globalizacja może przyczyniać się do wzrostu bezrobocia zarówno w krajach o niskim poziomie rozwoju gospodarczego, jak i o wysokim poziomie rozwoju gospodarczego.

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autorki: Magdalena Fuhrmann

Przedmiot: geografia

Temat zajęć: Przyczyny bezrobocia na świecie

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum/technikum, zakres rozszerzony, klasa IV/V

Podstawa programowa

XXI. Wybrane problemy społeczne współczesnego świata: problemy demograficzne, skutki migracji, problemy uchodźstwa, handel ludźmi na świecie, niewolnictwo, wykorzystywanie pracy dzieci i pracowników w krajach o niskich kosztach pracy, bezrobocie, prześladowania religijne i nietolerancja.

Uczeń:

6. analizuje przyczyny i skutki bezrobocia w regionach wysoko i słabo rozwiniętych ze szczególnym uwzględnieniem problemu bezrobocia wśród ludzi młodych.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się,
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne

Uczeń:

- wymienia najważniejsze przyczyny bezrobocia w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego,
- definiuje bezrobocie i wymienia jego rodzaje,
- omawia przyczyny bezrobocia na świecie i proponuje sposoby zapobiegania im.

Strategie nauczania: asocjacyjna

Metody i techniki nauczania: blended learning, IBSE, burza mózgów

Formy pracy: praca indywidualna, praca w parach, praca w grupach, praca całego zespołu klasowego

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny, zeszyt przedmiotowy

Materiał dodatkowy

E. Kośmicki, S. Malinowska, *Bezrobocie we współczesnym świecie. Czy istnieją możliwości pełnego zatrudnienia?*, „Optimum. Studia Ekonomiczne” 2015, nr 4 (76), s. 3–24. Dostępne w internecie: repozytorium.uwb.edu.pl (dostęp 2.03.2021).

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

- Nauczyciel wprowadza uczniów w zagadnienia dotyczące tematu lekcji np.: czym jest bezrobocie i jak może być mierzone – burza mózgów.
- Nauczyciel przedstawia cele lekcji.

Faza realizacyjna

- Uczniowie zapoznają się z audiobookiem i notują swoje spostrzeżenia na temat możliwych przyczyn bezrobocia.
- Następnie uczniowie dobierają się w pary i uzupełniają mapę myśli zawartą w e-materiale. Nauczyciel zwraca uwagę, że powinni wykorzystać notatki sporządzone podczas odsłuchu audiobooka, a także zaleca odwołanie się do własnej wiedzy i doświadczeń.
- Nauczyciel na forum klasy prosi poszczególne pary o przedstawienie jednego z pól. Uczniowie na forum klasy dyskutują i uzupełniają mapę o kolejne elementy.
- Po opracowaniu mapy myśli nauczyciel pyta uczniów, czy spodziewali się, że bezrobocie jest tak kompleksowym problemem. Następnie zadaje pytanie, czy bezrobocie wszędzie wygląda tak samo – porównanie przyczyn bezrobocia w krajach o różnym stopniu rozwoju. Uczniowie mogą w tym celu przeanalizować mapę zawartą w części „Przeczytaj” lub odszukać w dostępnych źródłach informacji mapy przedstawiające stopę bezrobocia na świecie.
- W grupach (liczebność grup określa nauczyciel) uczniowie przygotowują metaplany dotyczące zróżnicowania bezrobocia na w Europie lub na świecie – poszczególne grupy opracowują metaplany dla różnych regionów Europy lub krajów wysoko rozwiniętych, rozwijających się i słabo rozwiniętych na świecie; alternatywnie można przydzielić grupom zadanie opracowania metaplanów dla poszczególnych kontynentów lub regionów.
- Prezentacja pracy uczniów, nauczyciel czuwa nad poprawnością odpowiedzi, w razie potrzeby uzupełnia.

Faza podsumowująca

- Przypomnienie celów lekcji.
- Podsumowanie wiedzy zaprezentowanej na lekcji.

- Utrwalenie najważniejszych pojęć, szczególnie tych, które sprawiały uczniom najwięcej problemów podczas zajęć.
- Ocena pracy uczniów podczas lekcji, biorąc pod uwagę ich możliwości i zaangażowanie.

Praca domowa

- Utrwalenie wiadomości przedstawionych na lekcji.
- Korzystając z różnych źródeł informacji, wyjaśnij, jak na rynek pracy wpłynęła pandemia COVID-19. Jakie są prognozy ekonomistów? W pracy wykorzystaj dodatkowe źródła informacji (np. dane statystyczne dot. stopy bezrobocia sprzed epidemii i np. z czerwca 2020 r.).

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium:

Audiobook może zostać wykorzystany podczas lekcji dotyczących problemów współczesnego świata, np. *Główne problemy społeczno-gospodarcze najbiedniejszych i najbogatszych państw*, *Problemy współczesnego człowieka*, a także podczas lekcji powtórzeniowej *Problemy społeczne świata – bezrobocie, ubóstwo i inne*.